

Аналіз

стану здійснення судочинства судами загальної юрисдикції у 2013 р. (за даними судової статистики)*

Розгляд цивільних справ

У 2013 р. по першій інстанції до місцевих загальних судів надійшло 1 млн 668,3 тис. заяв від громадян і юридичних осіб про захист їхніх прав і свобод, що на 4,9 % більше, ніж у 2012 р. Суди закінчили провадження в 1 млн 664,8 тис. цивільних справ та матеріалів, що на 0,9 % більше, їх питома вага від кількості тих, що перебували на розгляді, залишилася майже на рівні 2012 р. — 87,3 % [87,1 %]. У тому числі з ухваленням рішення розглянуто 723,9 тис. справ позовного та окремого провадження, що всього на 0,1 % більше.

На розгляд до місцевих загальних судів у 2013 р. надійшло 382,1 тис. заяв про видачу судового наказу, що всього на 2,2 % менше порівняно з 2012 р. Суди, за винятком скасованих, видали 292,2 тис. судових наказів, що на 3,7 % менше. Зокрема, їх кількість зменшилась у судах областей: Луганської — на 32,4 %, Дніпропетровської — на 28,1 %, Тернопільської — на 27,9 %, Запорізької — на 26,6 %, Закарпатської — на 25,3 %. Найбільше видано судових наказів про стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення з урахуванням індексу інфляції та трьох відсотків річних, нарахованих заявником на суму заборгованості, — 263,8 тис., або 90,3 % [86,7 %] від кількості виданих. На вимогу про стягнення нарахованої, але несплаченої працівникам суми заробітної плати, було видано 26,9 тис. судових наказів, що на 30,6 % менше, їх частка від кількості виданих також дещо зменшилась і становила 9,2 % [12,8 %]. Задоволено вимоги про стягнення нарахованої заробітної плати в сумі 223 млн 918 тис. грн.

У 2013 р. суди відкрили провадження за 845,6 тис. заяв позовного та окремого провадження, що на 4,3 % більше, ніж у 2012 р., їх частка від кількості розглянутих заяв становить 84,2 % [83,1 %]; відмовили у відкритті за 16 тис. заяв, або 1,6 % [2 %]; з різних підстав повернули позивачам 127,9 тис. заяв, або 12,7 % [13,2 %]; залишили без розгляду 8,2 тис. заяв, або 0,8 % [0,8 %].

Суди закінчили провадження у 871,8 тис. цивільних справ позовного та окремого провадження, що всього на 1,5 % менше порівняно з 2012 р., або 84 % [84 %] від тих, що перебували на розгляді. Із ухваленням рішення суди розглянули 723,9 тис. справ, заявлені вимоги задоволено у 655,1 тис. справ, або 90,5 % [89,6 %] від загальної кількості тих, що розглянуті з ухваленням рішення. У тому числі суди розглянули 71,3 тис. справ окремого провадження, що всього на 0,4 % менше, а їх частка від кількості розглянутих справ становила 8,2 % [8,1 %]; ухвалено рішення у 63,5 тис. справ окремого провадження.

Заочне рішення суди ухвалили у 211 тис. справ, що на 17,9 % більше, ніж у 2012 р., їх питома вага від кількості справ позовного провадження, розглянутих з ухваленням рішення, становила 31,9 % [27,1 %], з яких ці ж суди скасували 11,1 тис. заочних рішень, або 5,3 % [6,6 %] від ухвалених.

Статистичні дані свідчать про поліпшення стану справ з оперативністю розгляду цивільних справ. Так, у 2013 р. з порушенням строків розгляду, визначених положеннями ст. 157 ЦПК, місцеві загальні суди розглянули 51,6 тис. цивільних справ позовного та окремого провадження, що на 39,6 % менше, ніж у 2012 р.; їх питома вага від кількості усіх розглянутих дещо зменшилась і становила 5,9 % [9,7 %]. Найчастіше порушували процесуальні строки розгляду цивільних справ суди областей: Кіровоградської —

* Закінчення. Початок матеріалу опубліковано в журналі за 2014 р. № 5. — С. 31—40.

14,5 % [22,8 %], Сумської — 14 % [14,9 %], Харківської — 9,5 % [13,7 %], Донецької — 9 % [11,5 %].

Із порушенням вимог ч. 1 ст. 102 ЦПК у 2013 р. видано 2,9 тис. судових наказів, що на 28 % менше, ніж у 2012 р.; питома вага судових наказів, виданих із порушенням триденного строку, також дещо зменшилась і становить 0,9 % [1,2 %] від їх загальної кількості. Найбільший відсоток порушень процесуальних строків зафіксовано в судах областей: Сумської — 6,4 % [0,4 %], Кіровоградської — 5,4 % [5,2 %], Дніпропетровської — 3,3 % [2,1 %]. Із порушенням десятиденного строку з дня постановлення ухвали про прийняття до розгляду заяви про скасування судового наказу (ч. 6 ст. 105¹ ЦПК) розглянуто 521 заяву, або 1,4 % [1,9 %] від кількості розглянутих.

До порушення строків розгляду цивільних справ найчастіше призводила неявка до суду учасників розгляду справи. Так, у 2013 р., як і в попередньому році, неявка до суду однієї зі сторін або будь-кого з інших учасників процесу, що беруть участь у справі, призвела до відкладення 41,2 тис. справ, або 57,5 % [71,6 %] від кількості тих, провадження в яких відкладено. У тому числі відкладено через неявку осіб, про яких немає відомостей, що їм вручено судові повістки (відсутність зворотних повідомлень про вручення судової повістки, ухилення осіб від одержання повісток), — 13,1 тис. справ, або 31,8 % [29,4 %]. У тому числі через неодноразове відкладення розгляду залишилися невинішеними понад один рік 3,7 тис. цивільних справ позовного провадження, що у 2,2 раза менше, ніж у 2012 р., їх частка від кількості справ, що перебували у провадженні, порівняно з аналогічним періодом минулого року також вдвічі зменшилася — 5,1 % [10,4 %].

Суди не розглянули (без урахування справ, провадження в яких зупинено) 149,6 тис. цивільних справ, що всього на 1,4 % менше, ніж у 2012 р.; їх частка від кількості тих, що перебували на розгляді судів, залишилася на рівні попереднього року і становила 14,4 % [14,4 %]. Більше ніж удвічі зменшилася кількість невинішених понад один рік через неодноразове відкладення розгляду цивільних справ позовного провадження — 3,7 тис., або 0,4 % [0,8 %] від кількості тих, що перебували у провадженні. Найбільший відсоток таких справ у судах областей: Одеської — 1,8 % [1,6 %], Львівської — 1,6 % [2,1 %], Харківської — 1 % [2,3 %].

Виявивши порушення закону під час розгляду справи, суди для вжиття заходів з усунення встановлених причин та умов, що сприяли вчиненню порушення, постановили і надіслали відповідним особам 457 окремих ухвал, що на 38 % менше порівняно з 2012 р., їх питома вага

від кількості справ, розглянутих з ухваленням рішення, становила 0,06 % [0,1 %].

Зменшилася у 2,8 раза порівняно з 2012 р. кількість заяв про перегляд судових рішень, ухвал чи судових наказів у зв'язку з нововиявленими обставинами, що перебували на розгляді місцевих загальних судів, і становила 5,5 тис. Суди розглянули 3,4 тис. таких заяв, що також на 44,7 % менше, із них задоволено 921 заяву, або 27 % [19,8 %] від розглянутих. Зокрема скасовано: 809 рішень, що на 22,6 % менше, їх частка від кількості справ позовного та окремого провадження, розглянутих з ухваленням рішення, залишилася мізерною і становила 0,1 % [0,1 %]; 24 судових наказів, що у 4,2 раза менше, або 0,01 % [0,03 %] від кількості виданих; 66 ухвал, що також на 9,6 % менше.

У 2013 р. до апеляційних загальних судів надійшло майже 150 тис. апеляційних скарг на судові рішення місцевих загальних судів, що усього на 1,5 % менше порівняно з 2012 р. За апеляційними скаргами на рішення та ухвали загальних місцевих судів розглянуто 126,7 тис. справ, що на 0,8 % більше, або 75,4 % [73,6 %] від кількості тих, що перебували у провадженні.

У тому числі до апеляційних загальних судів надійшло 104,7 тис. справ за апеляційними скаргами тільки на рішення місцевих загальних судів, що на 0,8 % менше порівняно з 2012 р.; їх питома вага від кількості справ, розглянутих з ухваленням рішення, становить 14,5 % [14,6 %]. В апеляційному порядку розглянуто 91,5 тис. цивільних справ, що на 2 % більше, їх частка від тих, що перебували у провадженні, також збільшилась і становила 77,1 % [74,9 %], з яких апеляційні скарги на рішення задоволено у 35,7 тис. справ, або 39 % [39,3 %] від кількості розглянутих.

Із порушенням строків, встановлених положеннями ч. 2 ст. 302 ЦПК (сім днів після закінчення дій з підготовки справи до розгляду), за апеляційними скаргами на судові рішення призначено до розгляду 16,2 тис. справ, що на 40,6 % менше, ніж у 2012 р., їх питома вага від кількості тих, у яких апеляційні скарги прийнято до розгляду, також зменшилася — 12,8 % [20,8 %]. Кількість нерозглянутих справ та матеріалів за апеляційними скаргами зменшилася порівняно з 2012 р. на 7,2 % і становила 16,8 тис., також дещо зменшилась і їх частка від тих, що перебували у провадженні апеляційних судів, — 10 % [10,6 %].

За апеляційними скаргами скасовано і змінено 53,9 тис. судових рішень (рішень, ухвал) у цивільних справах, що усього на 1,2 % менше порівняно з 2012 р., із них скасовано і змінено 35,7 тис. рішень у цивільних справах, що на 1,4 % більше, проте їх частка від кількості ухвалених

місцевими загальними судами рішень залишилася на рівні попереднього року і становила 4,9 % [4,9 %]. Найбільший відсоток скасованих і змінених рішень, ухвалених судами м. Севастополя — 10,5 % [9,6 %], м. Києва — 8,3 % [8 %], АР Крим, — 6,4 % [6,9 %], а також областей: Закарпатської — 6,1 % [5,8 %], Львівської — 6,1 % [5,2 %].

У тому числі скасовано 27,8 тис. рішень місцевих загальних судів у цивільних справах, що усього на 1,3 % менше, ніж у 2012 р. За результатами розгляду апеляційних скарг апеляційні суди з розгляду цивільних та кримінальних справ ухвалили майже 26 тис. нових рішень, що на 4,4 % більше; їх питома вага від усіх скасованих становила 93,3 % [90,9 %]. Із закриттям провадження у справі скасовано 1,2 тис. рішень, що на 32,6 % менше, або 4,4 % [6,6 %].

В апеляційному порядку також скасовано і змінено 18,2 тис. ухвал місцевих загальних судів у цивільних справах, або 3,8 % [4,1 %] від числа постановлених, із них: скасовано 17,8 тис., у тому числі з прийняттям нової ухвали (вирішенням питання по суті) — 3,5 тис., або 19,8 % [17,1 %] від скасованих; змінено 388, або 0,08 % [0,09 %] від постановлених.

Апеляційні загальні суди постановили 454 окремі ухвали, що на 8,8 % менше порівняно з 2012 р. У тому числі щодо порушення норм права та помилок, допущених судом першої інстанції, — 281, що також на 9,1 % менше; із них найбільше — щодо порушень, допущених місцевими загальними судами областей: Донецької — 61 [57], Луганської — 31 [31], Запорізької — 22 [21].

На розгляд до судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у 2013 р. надійшло 56,3 тис. касаційних скарг, що усього на 2,7 % більше, ніж у 2012 р. Відмовлено у відкритті провадження за 32,6 тис. скарг; за 18,1 тис. скарг — касаційне провадження відкрито, їх питома вага від кількості розглянутих касаційних скарг становила 35,8 % [37,5 %]; витребувано справи за майже 17 тис. касаційних скарг. Перебувало на розгляді із урахуванням нерозглянутих у 2012 р. — 18,5 тис. цивільних справ, витребуваних для перевірки в касаційному порядку. Попередній розгляд проведено у 17,6 тис. цивільних справ. За результатами попереднього розгляду у 8,2 тис. справ касаційну скаргу відхилено, судові рішення залишено без змін, або 46,8 % [43,9 %] від кількості тих, у яких проведено попередній розгляд справи; призначено до судового розгляду 9,3 тис. справ, або 53 %

[56 %]. Колегіями у складі п'яти суддів зазначеного суду розглянуто 9,2 тис. цивільних справ, із них у 7,5 тис. касаційні скарги задоволено.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ у касаційному порядку скасував і змінив 6,4 тис. рішень у цивільних справах, або 0,9 % [0,8 %] від кількості ухвалених місцевими загальними судами, з яких змінено всього 1 рішення. Найбільший відсоток скасовано і змінено у касаційному порядку рішень, ухвалених судами м. Севастополя — 2,4 % [1,1 %], м. Києва — 1,8 % [3,4 %], областей: Закарпатської — 1,3 % [0,9 %], Київської — 1,3 % [1 %]. Найменше скасовано і змінено рішень, ухвалених судами областей: Донецької — 0,5 % [0,4 %], Сумської — 0,5 % [0,4 %], Тернопільської — 0,5 % [0,5 %]. Питома вага скасованих і змінених у касаційному порядку рішень від кількості тих, що розглядалися в апеляційному порядку в 2013 р., становить 7 % [6,2 %]. У тому числі із передачею цивільних справ на новий розгляд до суду першої інстанції скасовано повністю або частково 3,1 тис. рішень; із передачею на новий апеляційний розгляд — 1,9 тис. рішень; із залишенням у силі рішення суду першої інстанції, що було помилково скасоване апеляційним судом, — 1,1 тис. рішень; ухвалено 263 нових рішень. У касаційному порядку також скасовано 1,1 тис. [2,4 тис.] ухвал у цивільних справах. У тому числі скасовано 1 тис. ухвал, що перешкождали подальшому провадженню у справі, їх питома вага від загальної кількості скасованих у касаційному порядку ухвал становить 93,5 % [90,3 %], з яких для продовження розгляду до апеляційних судів направлено 593 справи, або 58,1 % [49,5 %]. Із залишенням у силі ухвали суду, що була помилково скасована апеляційним судом, — 41 ухвалу, або 3,8 % [3,4 %] від загальної кількості скасованих у касаційному порядку ухвал.

До Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ надійшло на розгляд 3,8 тис. заяв про перегляд судового рішення у цивільних справах Верховним Судом України, що на 23,2 % більше, ніж у 2012 р. Відмовлено у прийнятті, повернуто із різних підстав 856 заяв; залишено без розгляду 230 заяв. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ відповідно до положень ст. 360 ЦПК постановив 166 ухвал про допуск цивільних справ до провадження у Верховному Суді України, що на 8,8 % менше, ніж у 2012 р., їх питома вага від кількості заяв, за якими вирішувалося питання про допуск до провадження, також зменшилася і становила 6,1 % [9,2 %]; за 2,5 тис. заяв — у допуску до провадження відмовлено. Вищий спеціалізований суд України

з розгляду цивільних і кримінальних справ постановив 1 ухвалу про відкриття провадження у справі, оскільки було встановлено, що порушення Україною міжнародних зобов'язань є наслідком недотримання норм процесуального права. За результатами розгляду справи заяву відхилено і залишено ухвалу без змін.

У провадженні Верховного Суду України на виконання положень статей 353—360⁷ ЦПК у 2013 р. перебувало 172 заяви про перегляд судового рішення у цивільних справах з мотивів неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах чи встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом. Із різних підстав було повернуто 4 заяви. Відкрито провадження у справі за 168 заявами. На розгляді Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України перебувало 168 витребуваних справ, що менше на 10,2 % порівняно з 2012 р. Розглянуто 160 справ, їх питома вага від кількості тих, що перебували у провадженні, становила 95,2 % [94,7 %]. Відмовлено у задоволенні 52 заяв; одну заяву залишено без розгляду; за однією заявою провадження у справі закрито. Судове рішення скасовано повністю або частково у 106 справах, або 66,2 % [53,7 %] від кількості розглянутих за заявами справ. У тому числі з підстав неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, скасовано 104 судові рішення; у зв'язку із встановленням міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом — у 2 справах. За категоріями цивільних справ найбільше було скасовано повністю або частково судових рішень у спорах, що виникають: із договорів — 41, або 38,7 % від кількості всіх скасованих; із земельних правовідносин — 15, або 14,1 %; із житлових правовідносин — 9, або 8,5 %.

Розгляд адміністративних справ

У 2013 р. на розгляді в окружних адміністративних та місцевих загальних судах (далі — судах) перебувало 440,3 тис. позовних заяв, адміністративних справ, клопотань, заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, що порівняно з 2012 р. менше удвічі. Кількість роз-

глянутих судами адміністративних справ та матеріалів також зменшилась у 2,1 раза — 390,8 тис., або 88,7 % [92,5 %] від кількості тих, що перебували на розгляді. Зменшення кількості справ та матеріалів адміністративної юрисдикції в основному відбулося у зв'язку зі зміною законодавства щодо розгляду судами спорів, пов'язаних із соціальними виплатами.

Суди закінчили провадження у 285,2 тис. адміністративних справ, що на 42,6 % менше, а їх питома вага від кількості справ, що перебували на розгляді, становила 89,4 % [91,8 %]. У тому числі місцеві загальні суди закінчили провадження у 90,2 тис. адміністративних справ, що у 3,2 раза менше, ніж у 2012 р., а окружні суди — майже 195 тис. справ, що на 6,5 % менше.

Найбільшу частку у структурі адміністративних справ, провадження в яких закінчено, незважаючи на зменшення їх кількості у 3 рази порівняно з 2012 р., становили справи зі спорів щодо реалізації публічної політики у сферах зайнятості населення та соціального захисту громадян — 34,3 % [59,3 %] від усіх розглянутих адміністративних справ, або 97,8 тис. Зокрема, зменшилась як кількість, так і питома вага справ зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах соціального захисту; соціального захисту та зайнятості інвалідів; соціальних послуг — 25,4 тис., або 8,9 % [38,3 %], у тому числі: зі спорів щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, — 11,2 тис., або 3,9 % [17,9 %] від усіх розглянутих адміністративних справ та зі спорів щодо соціального захисту дітей війни — 5,9 тис., або 2,1 % [17,9 %]. Справи зі спорів з приводу реалізації податкової політики та за зверненнями податкових органів з деякими видами вимог становили 32,1 % [19,7 %] від усіх розглянутих адміністративних справ, або 91,4 тис.

Із прийняттям постанови суди розглянули 246,2 тис. адміністративних справ, що на 43,8 % менше, ніж у 2012 р.; позови задоволено у 198,1 тис. справ, або 80,5 % [83,2 %] від розглянутих із прийняттям постанови.

Поліпшилась ситуація з оперативністю розгляду судами адміністративних справ. Так, у 2013 р. із порушенням строків, передбачених положеннями КАС, суди розглянули 32,5 тис. адміністративних справ, що у 2,1 раза менше порівняно з 2012 р., їх питома вага від кількості тих, провадження в яких закінчено, становила 11,4 % [14 %]. Із них місцеві загальні суди порушили терміни розгляду в 3,1 тис. справ, або 3,5 % [7,9 %]; окружні адміністративні суди — у 29,4 тис. справ, або 15,1 % [22,4 %]. Найбіль-

ша частка розглянутих із порушенням строків справ у місцевих загальних судах областей: Сумської — 18,6 % [16,8 %], Донецької — 8,8 % [7,2 %], м. Севастополя — 7,8 % [13,6 %], а також в АР Крим — 6,9 % [11,5 %]; окружних адміністративних судах областей: Кіровоградської — 37,6 % [32 %], Житомирської — 35,7 % [36,1 %], Миколаївської — 34,8 % [17 %], Сумської — 27,1 % [37,1 %], Одеської — 26,2 % [66,8 %], Харківської — 25,4 % [30 %], Львівської — 24,5 % [25,3 %].

Суди не розглянули (без урахування справ, провадження в яких зупинено) 24,7 тис. адміністративних справ, що на 26,6 % менше порівняно з 2012 р., проте їх частка від кількості тих, що перебували у провадженні, дещо збільшилася і становила 7,7 % [6,2 %].

Кількість адміністративних справ, розгляд яких відкладено з різних причин, зменшилася порівняно з 2012 р. на 32,7 % і становила 7,6 тис. У зв'язку з неявкою одного із учасників процесу, які беруть участь у справі, відкладено 4,6 тис. адміністративних справ, або 61,2 % [75,1 %] від загальної кількості справ, розгляд у яких відкладено, із них через неприбуття в судові засідання сторони або будь-кого з інших учасників процесу, про яких немає відомостей, що їм вручено повістки, — 1 тис., або 21,9 % [21,6 %]. Через неодноразове відкладення розгляду залишилися нерозглянутими понад один рік 314 справ, або 0,1 % [0,2 %] від числа тих, що перебували у провадженні, із них: у місцевих загальних судах — 306, або 0,3 % [0,4 %], в окружних судах — 8, або 0,04 % [0,05 %].

На виявлені під час розгляду адміністративних справ порушення закону суди постановили 503 окремі ухвали, що на 13,8 % більше, ніж у 2012 р.; проте їх питома вага від кількості справ, розглянутих із прийняттям постанов, є незначною — 0,2 % [0,1 %]. Про вжиті заходи щодо усунення причин та умов, що зумовили порушення закону, надійшли повідомлення за 311 окремими ухвалами, що становить 61,8 % [59,7 %] від усіх постановлених.

За нововиявленими обставинами суди розглянули 4,2 тис. заяв щодо перегляду судових рішень, їх питома вага від тих, що перебували у провадженні, становила 72,7 % [49,5 %]. Задоволено 456 заяв, або 10,8 % [4,3 %] від розглянутих, у тому числі за результатами перегляду скасовано 424 постанови та 32 ухвали; залишено без задоволення 3,5 тис. заяв.

На розгляд до апеляційних адміністративних та загальних судів у 2013 р. за апеляційними скаргами надійшло 784,8 тис. справ, що на 36,7 % менше порівняно з 2012 р. Перебувало

на розгляді 1 млн 268,9 тис. справ за апеляційними скаргами на судові рішення місцевих судів, що також менше на 23,4 %. Із різних підстав повернуто 5,4 тис. справ, або 0,4 % [0,6 %]. Відкрито апеляційне провадження за 659,2 тис. скарг, або 51,9 % [72,8 %] від числа справ, що перебували на розгляді; відмовлено у відкритті провадження за 19,4 тис. скарг, або 1,5 % [1,4 %]. Провадження закінчено у 1 млн 42,7 тис. справ, або 82,2 % [68,7 %] від кількості тих, що перебували на розгляді. Апеляційні скарги задоволено у 222,2 тис. справ, або 21,3 % [24,6 %] від розглянутих, у тому числі на постанови — 211,8 тис. справ, або 20,9 % [24,3 %]. Залишилися невирішеними 201,3 тис. справ, або 15,9 % [29,3 %] від тих, що перебували на розгляді.

За апеляційними скаргами скасовано 139,5 тис. постанов, змінено — 72,3 тис.; із них скасовано 129,3 тис. постанов місцевих загальних судів, змінено 71,7 тис.; скасовано також 10,1 тис. постанов окружних адміністративних судів, або 5,9 % [5,9 %] від кількості прийнятих ними, змінено 663, або 0,4 % [0,3 %].

В апеляційному порядку за результатами розгляду суди прийняли 94,4 тис. нових постанов, їх частка в числі скасованих апеляційними судами постанов дещо зменшилась і становить 67,7 % [73,2 %].

Апеляційні суди у зв'язку з нововиявленими обставинами розглянули 522 заяви, що на 24 % менше порівняно з 2012 р., або 48,3 % [18,2 %] від тих, що перебували у провадженні, у тому числі задоволено 75 заяв; за результатами перегляду скасовано 50 постанов та 25 ухвал.

У 2013 р. на розгляді Вищого адміністративного суду України по першій інстанції перебувало 986 позовних заяв, що на 21,8 % менше, ніж у 2012 р. Розглянуто 948 позовних заяв, що на 23,8 % менше, із яких 259 заяви, або 27,3 % [28,1 %] від кількості розглянутих — повернуто з різних підстав, із яких 48 заяв, або 18,5 % [15,5 %] — через непідсудність цьому суду; залишено без розгляду 67 заяв, або 7,1 % [5,5 %] від кількості розглянутих; відмовлено у відкритті провадження за 393 заявами, або 41,5 % [6,2 %]. Порівняно з 2012 р. кількість заяв, за якими відкрито провадження у справі, зменшилася у 3,3 раза і становила 229, зменшилась і їх питома вага від кількості розглянутих — 24,2 % [60,2 %]. Із порушенням строків, передбачених положеннями КАС, розглянуто 34 заяви, або 3,6 % [3,0 %] від кількості розглянутих. Також по першій інстанції закінчено провадження у 234 справах, або 92,1 % [97 %] від кількості тих, що перебували на розгляді. Із прийняттям постанов розглянуто 207 справ; позов

задоволено у 10 справах, або 4,8 % [1,5 %] від числа розглянутих із прийняттям постанов, зокрема: щодо встановлення Центральною виборчою комісією результатів виборів народних депутатів — у 1 справі; оскарження актів, дій чи бездіяльності: Верховної Ради України — у 1 справі, Вищої ради юстиції — у 1 справі, про дострокове припинення повноважень народного депутата України — у 2 справах, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України — у 4 справах.

За нововиявленими обставинами у провадженні Вищого адміністративного суду України перебувало 20 заяв щодо перегляду судових рішень, із яких розглянуто 18, у тому числі повернуто 11 заяв. Закінчено провадження у 3 справах із залишенням заяв без задоволення.

В апеляційному порядку зазначений суд розглянув 39 апеляційних скарг на судові рішення Київського апеляційного адміністративного суду, з яких відмовив у відкритті провадження за 7 скаргами, або 17,9 % [2,4 %] від кількості розглянутих; відкрив апеляційне провадження за 18 скаргами, або 46,2 % [79,9 %]; залишив без розгляду та повернув 14 скарг, або 35,9 % [17,7 %]. За апеляційними скаргами розглянуто 16 справ, у яких 14 судових рішень залишено без змін, або 87,5 % [80,8 %] від кількості розглянутих; скасовано 2 судових рішення, або 12,5 % [16,8 %], у тому числі ухвалено одне нове рішення, або 50 % [61,9 %] від кількості скасованих.

На розгляд до Вищого адміністративного суду України надійшло 66,8 тис. касаційних скарг, що на 17,6 % менше, ніж у 2012 р. Розглянуто 67,4 тис. касаційних скарг, з різних підстав повернуто 2,9 тис., їх питома вага від кількості розглянутих становила 4,4 % [7,3 %]. Касаційне провадження відкрито за 27,2 тис. касаційних скарг, або 40,3 % [45,1 %] від кількості розглянутих; відмовлено у відкритті провадження за 37,3 тис. касаційних скарг, або 55,4 % [47,5 %]. Залишилися нерозглянутими 2,7 тис., або 3,8 % [4,5 %] від кількості касаційних скарг, що перебували на розгляді.

Упродовж минулого року Вищий адміністративний суд України у касаційному порядку розглянув 43,6 тис. справ, що майже на 12 % менше, ніж у 2012 р., із них касаційне провадження закрито у 790 справах. За результатами розгляду касаційні скарги залишено без задоволення, а судові рішення без змін — у 32,7 тис. справ, або 76,8 % [79,7 %] від кількості тих, що переглядалися; скасовано та змінено 9,8 тис. судових рішень, або 22,9 % [20 %]; із них скасовано майже 9 тис., або 21,1 % [17,5 %], їх питома вага від ухвалених місцевими загальними та окружними адмі-

ністративними судами становить 3,1 % [1,7 %]. За результатами скасування у касаційному порядку ухвалено 2,3 тис. нових судових рішень, або 26,2 % [35,2 %] від скасованих у касаційному порядку. У тому числі в касаційному порядку скасовано 4 тис. судових рішень апеляційних судів; із них 3,1 тис. — постанови, з яких 1,7 тис. — із залишенням у силі постанов місцевих судів. Залишилися нерозглянутими 46,6 тис. касаційних проваджень, або 51,7 % [57,6 %] від кількості тих, що перебували на розгляді.

На розгляді Вищого адміністративного суду України також перебувало 5,3 тис. заяв про перегляд судового рішення Верховним Судом України, що на 11,9 % більше, ніж у 2012 р. Відповідно до положень ст. 240 КАС Вищий адміністративний суд України постановив 480 ухвал про допуск адміністративних справ до провадження у Верховному Суді України, або 11,1 % [11 %] від кількості тих, щодо яких вирішувалось це питання; за 3,8 тис. заяв — у допуску до провадження відмовлено.

На розгляді Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України у 2013 р. на виконання положень статей 235—244² КАС перебувало 499 заяв про перегляд судового рішення в адміністративних справах з мотивів неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права чи встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, що на 12,1 % більше, ніж у 2012 р. До Вищого адміністративного суду України з різних підстав повернуто 23 заяви, або 4,6 % [5,2 %] від кількості тих, що знаходилися на розгляді. Відкрито провадження у справі за 470 заявами. У провадженні перебувало 488 витребуваних справ, що всього на 4,3 % менше, ніж 2012 р., з яких розглянуто 458 справ, що також менше на 6,9 %, або 93,9 % [96,5 %] від кількості тих, що перебували у провадженні. За результатами розгляду відмовлено у задоволенні 304 заяв. Судове рішення скасовано повністю або частково у 148 справах, що на 9,6 % більше, ніж 2012 р., або 32,3 % [27,4 %] від кількості розглянутих за заявами справ, усі — з мотивів неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах. За категоріями адміністративних справ найбільше було скасовано повністю або частково судових рішень: у спорах фізичних та юридичних осіб із суб'єктами владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії) — 84, або 56,8 %

від кількості всіх скасованих, зокрема, виданих Державною податковою службою України або її територіальними органами (Міністерством доходів і зборів України) — 42, або 28,4 %; у соціальних спорах — 22, або 14,9 %; у спорах фізичних та юридичних осіб із суб'єктами владних повноважень щодо оскарження його дій чи бездіяльності (крім пов'язаних з виборами) — 14, або 9,5 %. Залишилися нерозглянутими 30 витребуваних і призначених до розгляду справ, або 6,1 % [3,5 %] від кількості тих, що перебували на розгляді.

Розгляд справ про адміністративні правопорушення

Упродовж 2013 р. на розгляд до судів надійшло 988,4 тис. справ про адміністративні правопорушення, що на 5,2 % менше, ніж у 2012 р. Із винесенням постанов суди розглянули 911,8 тис. справ, або 90,7 % [91,4 %] від кількості тих, що перебували на розгляді, стосовно 913,1 тис. осіб, що на 6,2 % менше. У тому числі на розгляді судів перебувало 369,5 тис. справ про порушення Правил дорожнього руху (далі — Правила), що на 1,2 % менше. За вчинення адміністративних правопорушень суди застосували різні види стягнень до 765,3 тис. осіб; їх питома вага від кількості осіб, щодо яких розглянуто справи з винесенням постанов, становить 83,8 % [83,9 %].

Найпоширенішим видом серед адміністративних стягнень, застосованих судами за вчинення всіх видів адміністративних правопорушень, є штраф. Так, суди оштрафували 581,9 тис. осіб, що на 5,8 % менше порівняно з 2012 р.; водночас їх питома вага від кількості тих, на кого накладено адміністративне стягнення, дещо збільшилась і становила 76 % [75,6 %]. Загальна сума накладеного судами штрафу становила 463 млн 865 тис. грн, з яких добровільно сплачено 143 млн 718,4 тис. грн, або 31 % [30 %].

Громадські роботи (ст. 30¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення; далі — КпАП) суди призначили 87,9 тис. осіб, що всього на 0,4 % більше, ніж у 2012 р.; водночас їх питома вага від тих, на кого накладено адміністративне стягнення, дещо збільшилась і становила 11,5 % [10,7 %]. Виправні роботи суди застосували до 206 осіб, що на 4 % більше, або 0,03 % [0,02 %]. Суди позбавили спеціального права 39,3 тис. осіб, що на 4,5 % більше, або 5,1 % [4,6 %]. Адміністративний арешт призначено 20,2 тис. осіб, що на 12,3 % менше, або 2,6 % [2,8 %]. Попередження суди застосували до 28,4 тис. осіб, що на 21 % менше, або 3,7 % [4,4 %].

Суди застосували оплатне вилучення предмета, що був знаряддям вчинення чи безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, як основний, так і додатковий вид адміністративних стягнень до майже 2 тис. осіб, що порівняно з 2012 р. менше на 7,2 %; їх питома вага від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення, — 0,3 % [0,3 %]. Зокрема, за керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (частини 2, 3 ст. 130 КпАП), цей вид адміністративних стягнень застосовано до 1,8 тис. осіб, що на 12,1 % менше. Конфіскацію предметів, що були знаряддями вчинення або безпосередніми об'єктами адміністративного правопорушення, суди застосували до 49 тис. осіб, що всього на 1,8 % менше.

Заходи впливу, передбачені ст. 24¹ КпАП, суди застосували до 23,1 тис. неповнолітніх осіб, що на 2,7 % більше, ніж у 2012 р. За вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису або непроходження корекційної програми (ст. 173² КпАП) адміністративне стягнення накладено на 92,9 тис. осіб, що на 4 % більше. За невиконання батьками або особами, які їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей (ст. 184 КпАП) адміністративне стягнення накладено на 34,2 тис. осіб, що на 1,8 % більше.

Вилучено 176 одиниць вогнепальної зброї. Конфісковано товари та цінності на суму 23 млн 774,5 тис. грн; валюту — на суму 26 млн 683 тис. грн.

Кількість осіб, стосовно яких суди із різних підстав закрили провадження у справах, зменшилася на 7,1 % і становила 124,6 тис. осіб: питома вага зазначених осіб від загальної кількості тих, щодо яких винесено постанови, становить 13,7 % [13,8 %]. У тому числі за малозначністю вчиненого правопорушення з усім зауваженням на адресу правопорушника щодо недопустимості протиправних діянь суди звільнили від адміністративної відповідальності 37,4 тис. осіб, що на 17,6 % менше, або 4,1 % [4,7 %] від тих, щодо яких справи розглянуто з винесенням постанов. Найчастіше з цієї підстави звільняли осіб суди областей: Житомирської — 10,5 %, або 3,1 тис. [12,2 %], Тернопільської — 8,7 %, або 1,4 тис. [6,4 %], Хмельницької — 7,8 %, або 1,9 тис. [8,7 %], а також м. Севастополя — 8,2 %, або 628 осіб [9,3 %].

Суди закрили провадження у справах щодо 50,7 тис. осіб у зв'язку із закінченням строків для накладення адміністративного стягнення, передбачених ст. 38 КпАП та ст. 467 Митного

кодексу України (далі — МК), що на 8,1 % менше, або 5,6 % [5,7 %] від кількості тих, стосовно яких справи розглянуто з винесенням постанов. Найбільша питома вага осіб, щодо яких закрито провадження у справі з цієї підстави, в судах м. Севастополя — 6,9 %, або 529 [8 %] та областей: Чернігівської — 7 %, або 1,9 тис. [8,2 %], Дніпропетровської — 6,8 %, або 4,3 тис. [7,5 %], Київської — 6,7 %, або 2,9 тис. [5,4 %], Харківської — 6,7 %, або 3,2 тис. [8,1 %], Львівської — 6,5 %, або 2,4 тис. [6,5 %], Полтавської — 6,5 %, або майже 2 тис. [6,4 %].

Водночас за відсутністю події та складу адміністративного правопорушення суди закрили справи стосовно 33,2 тис. осіб, що на 9,1 % більше, їх частка від тих, щодо яких справи розглянуто з винесенням постанов, теж дещо збільшилась — 3,6 % [3,1 %]. Найбільша частка осіб, щодо яких закрито провадження у справі із цієї підстави, в судах м. Севастополя — 7,4 %, або 560 осіб [4 %], областей: Миколаївської — 8,1 %, або 2 тис. [5,4 %], Кіровоградської — 5,2 %, або 1,3 тис. [4,7 %], Черкаської — 5 %, або 957 [4 %], а також АР Крим — 5,1 %, або 2,1 тис. [4,7 %].

Упродовж 2013 р. на виконання вимог Закону від 7 квітня 2011 р. № 3206-VI «Про засади запобігання і протидії корупції» (далі — Закон № 3206-VI) та Закону від 18 квітня 2013 р. № 221-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією», згідно з положеннями якого виключено статті 172² та 172³ КпАП, на розгляд до судів надійшло 2,4 тис. справ про вчинення корупційних правопорушень, відповідальність за які передбачена гл. 13-А КпАП «Адміністративні корупційні правопорушення», що на 13,9 % менше, ніж у 2012 р. Суди з винесенням постанов розглянули 2,2 тис. справ про корупційні правопорушення, або 90,5 % [87,2 %] від кількості тих, що перебували на розгляді, стосовно 2,2 тис. осіб, а їх питома вага від загальної кількості розглянутих справ про адміністративні правопорушення становить 0,2 % [0,3 %]. Суди застосували штраф до 1,7 тис. осіб, або 79,9 % [76,8 %] від кількості тих, щодо яких винесено постанови. У тому числі за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172⁴ КпАП) накладено штраф на 214 осіб, або 12,3 % [10,4 %] від кількості всіх осіб, на яких накладено цей вид стягнення за корупційні правопорушення, конфіскацію незаконно одержаної неправомірної вигоди матеріального характеру (далі — конфіскація) застосовано до 158 осіб, або 73,8 % [63 %] від

кількості тих, на яких накладено адміністративне стягнення за цей вид правопорушення; за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви; ст. 172⁵ КпАП) оштрафовано 22 особи, або 1,3 % [1,3 %], конфіскацію застосовано до 17 осіб, або 77,3 % [76 %]; за порушення вимог фінансового контролю (ст. 172⁶ КпАП) оштрафовано 763 особи, що у 2,2 раза більше, ніж у 2012 р., або 43,8 % [18,1 %]; за порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172⁷ КпАП) оштрафовано 197 осіб, що у 2,1 раза більше, або 11,3 % [4,8 %]; за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172⁸ КпАП), оштрафовано 11 осіб, або 0,6 % [0,7 %]; за невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172⁹ КпАП) оштрафовано 20 осіб, що у 1,8 раза більше, або 1,1 % [0,6 %]; за порушення обмежень щодо використання службового становища (ст. 172² КпАП) — на 496 осіб, або 28,5 % [59,2 %], конфіскацію застосовано до 279 осіб, або 56,2 % [51,6 %]; за пропозицію або надання неправомірної вигоди (ст. 172³ КпАП) — на 20 осіб, або 1,1 % [4,8 %].

Суди закрили справи про корупційні правопорушення стосовно 439 осіб, або 20,1 % [23,2 %] від числа тих, щодо яких розглянуто справи з винесенням постанов, тобто щодо кожної п'ятої особи. Зокрема, з передачею матеріалів прокурору, органу досудового слідства чи дізнання для вирішення питання про порушення кримінальної справи закрито справи стосовно 5 осіб. У зв'язку з відсутністю події та складу адміністративного правопорушення закрито справи стосовно 230 осіб, або 10,5 % [15,2 %] від тих, щодо яких справи розглянуто з винесенням постанов. За малозначністю вчиненого корупційного правопорушення звільнено від адміністративної відповідальності 65 осіб, або 3 % [2,4 %]. У зв'язку із закінченням строків для накладення адміністративного стягнення, передбачених ст. 38 КпАП, суди закрили провадження у справах стосовно 58 осіб, або 2,7 % [4,5 %] від кількості тих, щодо яких справи розглянуто з винесенням постанов.

Про порушення Правил із винесенням постанов суди розглянули 345,7 тис. справ, що на 1,3 % менше порівняно з 2012 р.; водночас їх питома вага від числа всіх справ про адміністративні правопорушення, розглянутих із винесенням постанов, дещо збільшилась — 37,9 % [36 %]. Різні види стягнень за порушення Правил суди застосували до 314,1 тис. осіб. У тому числі за керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських

препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (ст. 130 КпАП), накладено адміністративне стягнення на 169,3 тис. осіб, що всього на 0,4 % менше, їх питома вага від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення, — 22,1 % [20,8 %]; позбавлено права керування транспортним засобом 34,4 тис. осіб, або 20,3 % [19,4 %] від кількості тих, на яких накладено адміністративне стягнення за цей вид правопорушення. За порушення Правил, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна (ст. 124 КпАП), накладено адміністративне стягнення на 130,3 тис. осіб, що на 4,4 % менше, або 17 % [16,7 %]; позбавлено права керування транспортним засобом 4 тис. осіб, або 3,1 % [2,9 %] від кількості тих, на яких накладено адміністративне стягнення за цей вид правопорушення. За перевищення водіями транспортних засобів встановлених обмежень швидкості руху, проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху та порушення інших правил дорожнього руху (ст. 122 КпАП) накладено адміністративне стягнення на 4,5 тис. осіб, що на 11,4 % більше, а їх питома вага від кількості всіх осіб, на яких накладено адміністративне стягнення, становить 0,6 % [0,5 %]; 206 водіїв — позбавлено права керування транспортним засобом.

Адміністративне стягнення за порушення встановлених термінів виплати пенсій, стипендій, заробітної плати, виплати їх не в повному обсязі, а також інші порушення вимог законодавства про працю (ч. 1 ст. 41 КпАП) накладено на 14,4 тис. осіб, що всього на 1,2 % менше, ніж у 2012 р., або 70 % [71,7 %] від кількості тих, щодо яких винесено постанови.

Про дрібне викрадення чужого майна (ст. 51 КпАП) на розгляд судів надійшло 8,8 тис. справ, що на 26,4 % менше, ніж у 2012 р.; адміністративне стягнення накладено на 6,1 тис. осіб, або 79,6 % [78,1 %] від тих, щодо яких винесено постанови.

За неподання або несвоєчасне подання платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів, ст. 163² КпАП) на розгляд судів надійшло 33,4 тис. справ, що на 35,2 % менше порівняно з 2012 р.; адміністративне стягнення накладено на 24,7 тис. осіб, або 77 % [78,6 %] від кількості тих, щодо яких винесено постанови.

Про порушення порядку ведення податкового обліку, надання аудиторських висновків (ст. 163¹ КпАП) на розгляд судів надійшло 41,8 тис. справ, що на 18,7 % менше, ніж у 2012 р.; адміністративне стягнення накладено на

20,9 тис. осіб, або 58,8 % [63,4 %] від кількості тих, щодо яких винесено постанови.

За порушення митних правил адміністративне стягнення накладено на 14 тис. осіб, що на 22,8 % менше, ніж у 2012 р. У тому числі за недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення (ст. 472 МК) — на 6,3 тис. осіб, або 44,9 % від кількості тих, на яких накладено стягнення за порушення митних правил; конфіскація зазначених товарів, транспортних засобів застосована до 6,2 тис. осіб, або 98,7 % [95,7 %] від кількості тих, щодо яких ухвалено постанови про накладення адміністративного стягнення за цей вид правопорушення. За переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю контрабанди товарів (статті 482, 483 МК), накладено стягнення на 2,7 тис. осіб, або 19 %; конфіскація цих товарів, транспортних засобів і транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для переміщення товарів — безпосередніх предметів порушення митних правил, застосована до 2,5 тис. осіб, або 93,6 % [86,5 %] від кількості тих, щодо яких ухвалено постанови про накладення адміністративного стягнення за цей вид правопорушення. За зберігання, перевезення чи придбання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю (ст. 484 МК), накладено стягнення на 605 осіб, або 4,3 % від кількості тих, на яких накладено стягнення за порушення митних правил; конфіскація зазначених товарів, транспортних засобів застосована до 594 осіб, або 98,2 % [95,2 %] від кількості тих, щодо яких ухвалено постанови про накладення адміністративного стягнення за цей вид правопорушення. За порушення порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) спрощеного митного контролю (ст. 471 МК) накладено стягнення на 3,9 тис. осіб, або 28 % від кількості тих, на яких накладено стягнення за порушення митних правил; конфіскація цих товарів застосована до 2,5 тис. осіб, або 63,6 % [71 %] від кількості тих, щодо яких ухвалено постанови про накладення адміністративного стягнення за цей вид правопорушення.

На розгляд до апеляційних загальних судів у 2013 р. надійшло 15,1 тис. апеляційних скарг на постанови загальних місцевих судів у справах про адміністративні правопорушення, що

на 5,9 % менше порівняно з 2012 р. Із різних підстав повернуто 2,7 тис. апеляційних скарг, або 17,3 % [19,5 %] від кількості тих, що перебували на розгляді. Суди за апеляційними скаргами розглянули 12,4 тис. справ, або 79,2 % [77,4 %]. За результатами перегляду скасовано та змінено 6,9 тис. постанов, що на 7,4 % менше, проте їх питома вага в загальній кількості винесених постанов залишилась на рівні попереднього року і становила 0,8 % [0,8 %]. У тому числі скасовано та змінено 4,1 тис. постанов за порушення Правил, або 1,2 % [1,1 %]; за корупційні правопорушення (статті 172²—172⁹ КпАП) скасовано та змінено 297 постанов, або 13,6 % [15,7 %]; за порушення вимог МК — 521 постанову, що на 47,7 менше, або 3,4 % [5,1 %] від постановлених.

Розгляд господарських справ

У 2013 р. на розгляд до місцевих господарських судів надійшло 143,4 тис. позовних заяв, що на 24,3 % менше порівняно з 2012 р., та 140,1 тис. заяв (скарг, клопотань) у справах позовного провадження та про банкрутство. Суди постановили 224,5 тис. процесуальних документів, що на 16 % більше, у тому числі закінчили провадження у 113,8 тис. справ, що також на 30,5 % більше, або 77 % [74,1 %] від кількості справ, що перебували на розгляді. Значно збільшилась кількість таких справ у місцевих господарських судах областей: Одеської — на 91,6 %, Сумської — на 83,5 %, Хмельницької — на 68,3 %, Черкаської — на 67,8 %. Водночас зменшення їх кількості відмічено в судах областей: Херсонської — на 19,2 %, Тернопільської — на 12,1 %, Запорізької — на 1,6 %.

Із прийняттям рішення суди розглянули 67 тис. господарських справ, що всього на 1,4 % більше порівняно з 2012 р.; повністю або частково позови задоволено у 54,1 тис. справ, їх питома вага від розглянутих з ухваленням рішення також дещо збільшилась — 80,8 % [78,9 %]. Припинено провадження в 16,4 тис. справ, що на 2,8 % менше, їх частка від кількості справ, у яких провадження закінчено, також зменшилась і становила 14,5 % [19,4 %].

Поліпшився стан справ з оперативністю розгляду господарських справ. Так, у 2013 р. місцеві господарські суди понад строк, передбачений положеннями ст. 69 ГПК, вирішили 9 спорів, або 0,01 % [0,03 %] від кількості справ, у яких провадження закінчено. З порушенням процесуальних строків розглянуто справ господарськими судами: Закарпатської області — 4 справи, або 0,24 % від кількості справ, у яких провадження закінчено

[2, або 0,15 %], Миколаївської області — 2, або 0,09 % [8, або 0,385], Вінницької області — 1, або 0,06 % [0], Івано-Франківської області — 1, або 0,05 % [1, або 0,07 %], Херсонської області — 1, або 0,06 % [4, або 0,2 %]. Кількість рішень та ухвал господарських судів, розісланих учасникам судового процесу із порушенням процесуального строку, встановленого ст. 87 ГПК, залишилась на рівні попереднього року і становила 10, усі — Господарським судом Івано-Франківської області. Суди не розглянули 34 тис. господарських справ, що на 11,6 % більше, ніж у 2012 р., водночас їх частка від кількості тих, що перебували у провадженні, дещо зменшилась — 23 % [25,9 %]; із них провадження зупинено у 6,1 тис. справ, або 17,9 % [25,1 %] від нерозглянутих.

Майнові спори, що виникають при виконанні господарських договорів та з інших підстав, становлять переважну більшість у структурі вирішених господарських справ. У 2013 р. було розглянуто 61,5 тис. таких справ, що всього на 2,3 % більше, ніж у 2012 р. Водночас їх питома вага від кількості справ, провадження в яких закінчено, зменшилась — 54,1 % [69 %]. Розглянуто 27,4 тис. справ, що виникають зі спорів про банкрутство (відповідно до викладеної Законом від 6 грудня 2012 р. № 5518-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо подальшого удосконалення адміністрування податків і зборів» нової редакції, ч. 4 ст. 10 Закону «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» у редакції Закону від 22 грудня 2011 р. № 4212-VI), їх питома вага у структурі вирішених справ становить — 24,1 % [8,7 %], із яких 5,7 тис., тобто трохи більше, ніж кожна п'ята справа, або 20,8 % [38,6 %] — про банкрутство боржника. Зменшилась як кількість, так і питома вага справ про укладення, зміну, розірвання договорів та визнання їх недійсними — 6,7 тис. справ, що на 32,2 % менше; їх частка становить 5,9 % [11,4 %]. Закінчено провадження у 4,3 тис. справах, що виникають із земельних відносин; їх частка становить від кількості розглянутих — 3,7 %; у тому числі 2,4 тис., тобто більше половини, або 55,3 % — про неналежне виконання договору оренди. Кількість усіх інших позадоговірних немайнових спорів, в яких закінчено провадження, збільшилась на 31,1 % і становила 13,8 тис.; їх частка дорівнює 12,2 % [10,9 %].

Крім того, місцеві господарські суди розглянули 123,9 тис. заяв, клопотань у справах позовного провадження та про банкрутство, з яких задоволено повністю або частково 93,5 тис.,

або 75,5 % від кількості розглянутих. За результатами їх розгляду місцеві господарські суди прийняли 77,9 тис. ухвал, постанов, які оскаржуються в апеляційному порядку окремо від рішення господарського суду лише у випадках, передбачених ст. 106 ГПК.

За нововиявленими обставинами переглянуто 471 рішення та ухвалу, що на 20 % менше, ніж у 2012 р.

Місцеві господарські суди постановили та надіслали 1,6 тис. окремих ухвал на виявлені під час вирішення господарського спору порушення законності чи недоліки в діяльності, що на 15,9 % більше, ніж у 2012 р., та 58 інформацій із зазначених питань, що у 2,3 раза менше. Про виявлені у діяльності працівників підприємств та організацій порушення законності органам внутрішніх справ і прокурорам надіслано 298 повідомлень для вирішення питання про порушення кримінальної справи, що на 22 % менше. Надійшло 578 відповідей про виконання окремих ухвал, розгляд повідомлень та інформацій судів, або 29,5 % [27,3 %] від усіх надісланих судами.

До апеляційних судів з розгляду господарських справ надійшло 37,2 тис. апеляційних скарг на судові рішення місцевих господарських судів, що на 6,9 % менше порівняно з 2012 р., тобто в апеляційному порядку оскаржено 16,6 % [20,6 %] від кількості постановлених ними процесуальних документів. Відмовлено у відновленні пропущеного строку на оскарження за 372 апеляційними скаргами, що у 3,4 раза менше, ніж у 2012 р., або 1 % [2,9 %] від кількості тих, що перебували на розгляді; відмовлено у прийнятті до провадження та передано за підсудністю 496 апеляційних скарг, що майже удвічі менше, або 1,3 % [2,2 %]; повернуто з різних підстав — 9,2 тис., що на 8,4 % менше, або 24,5 % [23 %]. Прийнято до провадження 27,3 тис. апеляційних скарг, з яких розглянуто 27,1 тис. таких скарг, що всього на 0,5 % менше, або 72 % [62,4 %]. За апеляційними скаргами суди закінчили провадження майже у 26 тис. справ, їх питома вага від тих, що перебували на розгляді, становила 87,5 %; прийнято постанови у 24,5 тис. справ, з яких апеляційну скаргу задоволено у 6,6 тис. справ, або 26,9 % від кількості розглянутих із прийняттям постанов; припинено провадження у справі — 948, або 3,6 % [1,5 %] від розглянутих; залишено позов без розгляду — 407, або 1,6 % [0,6 %]. Також в апеляційному порядку розглянуто 19 тис. заяв, клопотань, з яких задоволено 16,6 тис, або 87 % від розглянутих; за результатами апеляційного

розгляду (у випадках, передбачених ст. 106 ГПК) ухвалено 6,3 тис. постанов.

У 2013 р. порівняно з 2012 р. зменшилася як кількість скасованих та змінених в апеляційному порядку процесуальних документів місцевих господарських судів, так і їх питома вага від кількості ухвалених цими судами процесуальних документів. Так, в апеляційному порядку скасовано чи змінено 6,6 тис. процесуальних документів місцевих господарських судів, що на 15,6 % менше, або 2,9 % [4 %] від ухвалених цими судами. У тому числі змінено 732 процесуальні документи, скасовано 5,9 тис., із них скасовано 3,9 тис. рішень, або 5,8 % [6,9 %] від постановлених. Найбільший відсоток скасованих і змінених в апеляційному порядку судових рішень, які були ухвалені місцевими господарськими судами областей: Запорізької — 6 % [6,3 %], Черкаської — 3,7 % [4,2 %], Івано-Франківської — 3,5 % [3,6 %], Харківської — 3,5 % [5 %]. Найменший відсоток скасованих і змінених за апеляційними скаргами судових рішень — у місцевих господарських судах Хмельницької області — 1,6 % [2,3 %].

До Вищого господарського суду України у 2013 р. на розгляд надійшло 19,8 тис. справ за касаційними скаргами, що на 14,9 % менше порівняно з 2012 р. Повернуто із різних підстав 6,9 тис. касаційних скарг, що на 22,1 % менше, або 33,6 % [36 %] від кількості справ, що перебували на розгляді. Продовжується тенденція до зменшення як кількості, так і питомої ваги касаційних скарг, за якими відмовлено у прийнятті до провадження — 495, що на 23,8 % менше, або 2,4 % [2,7 %]. За касаційними скаргами розглянуто майже 12 тис. справ, або 96,3 % від кількості тих, що перебували на розгляді.

Вищий господарський суд України у касаційному порядку скасував і змінив 3,4 тис. процесуальних документів, або 1,5 % [2,2 %] від кількості прийнятих місцевими господарськими судами. У тому числі із залишенням у силі процесуальних документів, ухвалених місцевими господарськими судами, скасовано 731 постанову апеляційних судів з розгляду господарських справ, або 23,8 % [23,1 %] від кількості постанов, скасованих у касаційному порядку; із них — 581 рішення, або 0,9 % [1,1 %] від кількості прийнятих місцевими господарськими судами.

У 2013 р. до Вищого господарського суду України надійшло 1,3 тис. заяв про перегляд судових рішень господарських судів Верховним Судом України, що на 26,5 % менше, ніж у 2012 р. Вищий господарський суд України відповідно до положень ст. 111²¹ ГПК постано-

вив 39 ухвал про допуск господарських справ до провадження у Верховному Суді України, їх питома вага від кількості тих, за якими приймалося рішення про допуск до провадження, становила 3,5 % [4,3 %]; за 1,1 тис. заяв винесено ухвали про відмову в допуску до провадження.

У провадженні Верховного Суду України у 2013 р. на виконання положень статей 111^{14–28} ГПК перебувало 40 заяв про перегляд судового рішення у господарських справах з мотивів неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права чи встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, що менше на 47,4 %, ніж у 2012 р. Відкрито провадження у справі за усіма 40 заявами. Розглянуто 41 витребувану справу, що менше на 43,1 %, ніж у 2012 р. За результатами розгляду відмовлено у задоволенні 21 заяви. Судове рішення скасовано повністю або частково у 20 господарських справах, або 48,8 % [59,7 %] від кількості розглянутих за заявами справ, усі — з підстав неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, внаслідок чого ухвалено різні за змістом судові рішення у подібних правовідносинах. Залишилися нерозглянутими 3 справи, або 6,8 % від кількості тих, що перебували на розгляді.

Звернення до виконання рішень судів

Суди згідно зі статистичними даними в основному дотримувалися строків звернення до виконання судових рішень у кримінальних, цивільних, адміністративних справах та справах про адміністративні правопорушення. Так, у 2013 р., за даними ДСА, з порушенням строків, передбачених КПК, суди звернули до виконання: 526 вироків, що у 2,9 раза менше, ніж у 2012 р., або 0,4 % [0,9 %] від кількості постановлених судами по першій інстанції; у тому числі стосовно осіб, які трималися під вартою, — 63, що також у 2,7 раза

менше. Водночас із порушенням вимог, передбачених ч. 1 ст. 104 ЦПК, суди надіслали боржникам майже 39 тис. судових наказів, або 12,5 % [5,7 %] від кількості виданих.

До місцевих загальних судів у порядку цивільного судочинства надійшло 155,5 тис. клопотань, заяв, подань із питань виконання судових рішень, а також щодо рішень інших органів (посадових осіб), що на 59,8 % більше, ніж у 2012 р., із яких суди розглянули 143,8 тис., у тому числі задоволено 94,4 тис., або 65,7 % [64,2 %] від розглянутих. У порядку адміністративного судочинства на розгляді судів перебувало 59,2 тис. клопотань, заяв, подань із питань виконання судових рішень, що на 70,1 % більше; розглянуто 50,5 тис., у тому числі задоволено 30,1 тис., або 59,6 % [55,3 %] від розглянутих.

Суди у порядку цивільного судочинства розглянули (без урахування повернутих та залишених без розгляду) 12,3 тис. скарг на дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби, що на 25,8 % більше, ніж у 2012 р., у тому числі із задоволенням вимог — 6,9 тис., або 56, % [55,2 %] від кількості розглянутих. За невиконання судового рішення (ст. 382 КК) у 2013 р. за вироками, що набрали законної сили, засуджено 143 особи, як і в попередньому році.

За даними ДСА, у 2013 р. суди загальної юрисдикції видали на виконання 1 млн 64,6 тис. виконавчих документів, що на 14,3 % менше, ніж у 2012 р. У тому числі майже 21,8 тис. виконавчих листів про відшкодування збитків, завданих злочинами, що на 33,8 % менше, сума, що підлягала стягненню, зменшилася у 4,7 раза і становила 628 млн 757,2 тис. грн; рішень в адміністративних справах — 123,4 тис., що на 45,3 % менше, на суму 823 млрд 747 млн 918,7 тис. грн; постанов у справах про адміністративні правопорушення — 350,9 тис., що на 16,4 % менше, на суму 247 млн 937,3 тис. грн; про виконання рішень у трудових спорах — 16,4 тис., на суму 216 млн 718,5 тис. грн; про стягнення аліментів — 78,9 тис. Про стягнення судового збору та інших видів стягнень на користь держави — 216,4 тис. документів на суму 281 млн 682 тис. грн.